

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. X. An propositio scandalosa in materia morum necessario sit falsa, & improbabilis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

152. Deinde loco citato n. 362. hæc scripsi fere eodem tenore: [Pro cuius explicatione maiori, sciendum est, omnem opinionem improbabilem positive, id est, certo falsam; & omnem opinionem non probabilem, id est, gravi fundamento carentem, si laxa sit, id est affirmans partem minus tutam, & faventem libertati, esse scandalosam, dum modo procedat in materia gravi pertinente ad mores. Patet. Peccat enim graviter, quisquis in materia gravi dirigit conscientiam suam ex opinione certo falsa, aut absque prudenti, & gravi fundamento: sed doctrina improbabilis positive, aut negative, suadet hominibus dirigere conscientiam ex se ipsa, quæ aut certo falsa est, aut gravi fundamento destituta: ergo doctrina improbabilis positive, aut negative, in materia gravi pertinente ad mores suadet hominibus ad id, quod est peccatum grave. Hoc est, doctrinam esse scandalosam: ergo eiusmodi doctrina scandalosa est. Et ne æquivocationem patiaris, nota, in qualibet quæstione illam dici opinionem laxam, quæ favet libertati; illam vero strictam, seu severam, quæ favet obligationi, & præcepto.] Huc vsque in loco citato.

153. Addendum insuper est, omnem opinionem in materia morum tenuiter probabilem laxam, sive faventem libertati esse scandalosam. Patet ex hoc decreto Innocentij in damnatione tertiæ propositionis, ex qua constat, esse scandalosam propositionem, quæ asserit, nos prudenter operari ex dictamine opinionis tenuiter probabilis. Quæ autem sit opinio tenuiter probabilis, late tradam in disertatione 4.

CAPVT X.

An propositio scandalosa in materia morum necessario sit falsa, & improbabilis.

ARTICVLVS I.

Præmittuntur aliqua, & statuntur duplex conclusio.

SVMMARIVM.

Propositiones verae possunt esse scandalosae, præcipue in quæstione facti. n. 154.

Propositio potest esse scandalosa, eo quod sit æquivoca. n. 155.

Quæ propositiones in materia morum sint scandalosae? n. 156.

Explicatur quæstio præsens. n. 157.

Omnis propositio scandalosa in materia morum est non probabilis. n. 158.

Repugnat, doctrinam prudentem morum generare scandalum. n. 159.

Doctrina morum laxa, quæ est non probabilis, ex dictamine reflexo est certo falsa. n. 160.

Propositio speculativa non probabilis non propterea manet certo falsa; secus in materia practica. n. 161.

Idem contingit in dubio practico. n. 162.

Quomodo in quæstione morali demonstratur conclusio, quamvis ea non probetur evidenter à principijs intrinsicis directis? n. 163.

Quomodo demonstratur falsitas opinionis, quod certus de peccato mortali, & dubius de confessione eius non teneatur ad illud confitendum? Ibid.

Quomodo demonstratur, materiam parvam, non esse eam, quæ est minor octava parte? n. 164.

Refata conclusio intelligitur etiam de opinione tenuiter probabili. n. 165.

DE

154. DE hac materia egi ex professo in ea disp. 9. cap. 20. art. 8. vnde extraxi sequentia: [Præmitto primo, posse esse propositiones veras, quæ sint scandalosæ, præcipue in quaestione facti. Quod notavit Canus lib. 12. de locis, cap. 11. §. *Propositionem*. vbi ait: *Non solum error, sed ipsa etiam isthæc veritas, qualiscumque illa sit, quæ forte in his diebus inueniri potest, scandalum affert idiotis, & infirmis. Non enim solum falsa, scandalum faciunt, sed aliquando etiam verâ.* Et paulo ante exempla attulerat, dicens: *Tales illæ sunt, siue commentitiæ fabulæ, siue narrationes etiam veræ, quibus monachorum occulta vitia, vel finguntur, vel deteguntur. Id quod sine dubio sine imbecillium offendiculo fieri non potest.* Et paulo inferius: *Sic Ecclesiæ Romanæ abusus plebi rudi obijcere, atque in vulgus edere, scandalum est.* Quod idem late tradit, & probat Saura in voto Platonis, tract. de Examine doctrinarum, cap. 6. §. *Propositio scandalosa.*

155. Præmitto secundo, propositionem esse posse scandalosam, eo quod æquivoca sit: si enim duplicem habeat sensum, primum quidem sanum, & verum, & à suo Authore intentum; alterum vero vel hæreticum, vel erroneum, vel alio modo damnabilem, quamvis à suo Authore non intentum, sic poterit scandalum generare. Tales sunt propositiones aliquæ, quæ in exemplum afferuntur à Cano loco citato.

156. Præmitto tertio, vt constat ex cap. præced. omnes propositiones positive vel negative improbables, & tenuiter probables laxas in materia morum esse scandalosas.

157. Quæritur ergo in præsentibus, an omnes propositiones scandalosæ versantes in doctrina morum, sint improbables positive, id est certo falsæ; aut non probables, id est gravi def-

titutæ fundamēto? Et an quo ad improbabilitatem aliquid habeant præcipuum, dum à Romano Pontifice docente Ecclesiam damnantur tamquam scandalosæ?

158. Dico primo. Omnis propositio scandalosa versans in doctrina morum, est non probabilis, atque adeo gravi fundamento destituta, & consequenter peccat mortaliter, qui ea vitur in directione conscientiæ suæ. Et loquor de propositione, quæ non sit æquivoca, sed quæ clare, & cum distinctione doctrinam tradit, iuxta ea, quæ dixi supra.

159. Probatur clarissime conclusio. Implicat contradictionem, doctrinam esse probabilem, prudentique fundamento nitentem, & eam simul in ratione doctrinæ moralis scandalum, & animæ perniciem generare. Et enim eo ipso, quod in ratione doctrinæ moralis sit scandalizans, non est doctrina prudens. Nam doctrina prudens in materia morum est illa, quæ mores servat incorruptos: quæ autem scandalizat, & animæ perniciem infert, non aliter infert, nisi quatenus mores corrumpit, & ad peccatum inclinat. Ergo eo ipso, quod scandalosa sit, necessario est non probabilis.] Huc vsque in loco citato.

160. Dico secundo. Quælibet propositio laxa in materia morum, quæ est non probabilis, id est, carens fundamento gravi, quæ quidem propterea scandalosa est; ex dictamine reflexo est certo falsa & improbabilis. Id est, improbabile & certo falsum est, quod possimus deducere ad praxim talem opinionem. Quæ conclusio patet ex terminis. Quam assertionem late exposui in 1. part. Cris. Theol. disp. 10. cap. 3. à num. 31. in hæc verba.

161. [Itaque in materia speculativa, quamvis ex duabus partibus contradictorijs vna maneat non probabilis, non propterea opposita manet

F certa,

certa, aut evidens. Patet. Ista enim propositio; *Crines Adami fuerunt rubri*; non est probabilis, quia non habet grave fundamentum: & tamen opposita, *Crines Adami non fuerunt rubri*, non est evidens, nec certa. In materia autem practica ad conscientiam spectante, si non sit probabile, quod actio est licita, sit certum, quod actio est illicita: non quidem directe: nam sic eodem modo se habet, sicut materia speculativa: sed ex dictamine reflexo certo; nempe: *Illicitum est dirigere conscientiam absque dictamine certo, aut probabili*; vel, *illicitum est exercere hanc actionem absque dictamine saltem probabili, prescribente actionem esse licitam*.

162. Et nota, hoc idem contingere in dubio practico, v. g. an hic, & nunc sit licitum emere hoc pallium à Petro. Ideo enim tutior pars est eligenda, quia in eo dubio practico non occurrit mihi dictamen practicum, saltem probabile, prescribens esse licitam emptionem.

163. Hinc infertur pro multis quaestionibus moralibus, quomodo indirecte, seu reflexe demonstratur conclusio, quamvis ea non probetur evidenter à principiis intrinsicis directis. In 2. part. Crif. Theol. Disp. 45. ostendo aperte, falsam esse sententiam, quæ docet, certum de peccato mortali, & dubium de confessione eius, non teneri obligatione gravi ad illud confitendum. Ostendo irem, fundamenta partis oppositæ sophistica esse, & levissima. Et ex hoc secundo capite demonstratur reflexe falsitas partis oppositæ. Quia si nullum grave fundamentum suffragatur parti asserenti, esse licitam omissionem eius confessionis, illa non est probabilis. Et ex supradictis patet, si non est probabile, licitam esse omissionem eius confessionis, manere certum, & demonstratum, quod sit graviter illicita in praxi omisso

eius confessionis.

164. Sic etiam disp. 31. ostendo, nullo fundamento niti sententiam Carraelis, quæ docet, materiã parvam esse eam, quæ est minor octava parte. Hinc demonstratur pars negatiua, quod [Materia parva non est ea, quæ est minor octava parte;] quia si nullo fundamento ducitur pars affirmatiua, illa non est probabilis: & si non est probabile, quod sit licitum uti ea sententia, deficiente dictamine probabili ad eam exercendam, manet certissimum, quod peccat, qui ea vitur. Et sic in multis alijs quaestionibus, quas in decursu huius voluminis reperies.] Huc vsque in ea disp. 10.

165. Hæc secunda conclusio non solum intelligitur de opinione, quæ omnino caret fundamento gravi, sed etiam de opinione tenuiter probabili: quia ex decreto Innocentij XI. in damnatione tertie propositionis constat, non esse licitum dirigere conscientiam ex dictamine opinionis tenuiter probabilis; ut vberius constabit ex disp. 4. quæ cum sit scandalosa, ex dictamine reflexo, in ordine ad praxim est certo falsa; quia certo falsum est, posse dirigi conscientiam ex illa.

ARTICVLVS II.

An propositio in materia morum, quam Pontifex declarat esse scandalosam, eo ipso sit certo falsa?

SVMARIYM.

Ratio dubitandi, quare propositio scandalosa videatur non esse certo falsa? n. 166. & seqq.

Cum Pontifex ex Cathedra affirmat, doctrinam in materia morum esse scandalosam, consequenter affirmat esse falsam? n. 168.

Hoc iudicium Pontificis habet certitudinem

dinem. Ibidem. Item perpetuitatem. Vbi quo ad hoc notatur discrimen inter Pontificem, & reliquos doctores. n. 169.

Vbi quis absque periculo errandi, tradit propositionem esse falsam, illa est certo falsa. n. 170.

Opinio vera potest esse scandalosa ob ignorantiam hominum. n. 171.

Ratio, ob quam opinio damnata à Pontifice tamquam scandalosa, evadit certo falsa. n. 172. & seqq.

Quare non evadat certo falsa, quam privatus doctor censet scandalosam. n. 174.

Confirmatur discrimen inter Pontificem, & privatum doctorem. n. 175. & seqq.

Cum privatus auctor dicit, propositionem esse improbabilem, si verum dicit, id provenit ex aliquo principio certo. n. 178.

Solvitur ratio dubitandi, & confirmatio initio articuli proposita. n. 179. & seqq.

166. **I**N præcitata disp. 9. cap. 20. à num. 370. hanc difficultatem discussi; & quæ ibi continentur, reproduco. [Maior difficultas est, an propositio, quæ scandalosa est, quatenus versatur in materia morum, debeat esse improbabilis positive, id est certo falsa. Videtur enim ex præcisa ratione *scandalose*, non debere esse improbabilem positive. Etenim eo ipso quod propositio laxa versans in materia morum careat fundamento gravi, atque adeo sit non probabilis, ad peccatum ducit; cum sit peccatum mortale dirigere conscientiam in materia gravi ex opinione non probabilis, sive absque prudenti fundamento. Ergo salvatur quod sit scandalosa in hoc, quod sit non probabilis: ergo ut sit scandalosa, non requiritur, quod sit certo falsa, sive positive improbabilis.

167. Et confirmatur. Quia propositio non probabilis potest esse ve-

ra. Nam propositio vera, dum latet nos fundamentum grave ad illius veritatem promovendam, est non probabilis: ergo propositio vera, dum latet nos fundamentum eius probabilis, potest esse scandalosa, cum conetur dirigere conscientiam absque fundamento probabili. Sed propositio vera nunquam potest esse certo falsa: ergo potest dari propositio scandalosa, quæ non sit certo falsa; atque adeo non est necesse, quod propositio scandalosa sit improbabilis positive. Nihilominus

168. Dico secundo. Cum Romanus Pontifex docens Ecclesiam in materia morum, affirmat, doctrinam esse scandalosam, consequenter affirmat esse falsam, & improbabilem positive. Pro cuius conclusionis intelligentia, nota primo, magnum discrimen intercedere inter eam propositionem, quæ in materia morum expresso iudicio Romani Pontificis loquentis ex Cathedra asseritur scandalosa; & inter eam, quæ in simili materia censetur scandalosa iudicio privati Doctoris. Etenim id expressum iudicium Romani Pontificis habet duo, quibus caret privati doctoris iudicium: nempe certitudinem, & perpetuitatem. Certitudinem, quia Romanum Pontificem loquentem Ecclesie, errare non posse in doctrina morum, certum est, ut constat ex supra dictis, quæ certitudo deficit in iudicio privati Doctoris.

169. Item perpetuitatem: nam reliqui doctores privati per hanc propositionem: *Hæc assertio non est probabilis*; significant, non adesse de præsentis fundamentum grave pro ea assertionem: & ideo apud illos æquivaleret illi; *Hæc assertio non habet fundamentum grave, dum non apparet aliud fundamentum præter ea, quæ de præsentis asseruntur pro ea.* Et ideo sic relinquitur locus, ut si postea apparuerit fundamentum grave, transeat assertio

de non probabili in probabilem. Quod ita de facto contigisse certum est: cum multæ propositiones, quæ olim non erant probabiles, iam apparente demum fundamento gravi sint probabiles. Pontifex vero cum è Cathedra loquitur, & negat probabilitatem opinionis, aut affirmat, eam esse scandalosam, id docet, & declarat Ecclesiæ in perpetuum, tamquam doctrinam omni tempore sustinendam. Et ideo non dicit solum, quod de præsentis nullum apparet pro ea fundamentum grave, sed quod nec unquam apparebit, & quod semper scandalosa reputanda est. Quare relinquunt omnimodam desperationem de probabilitate eius, aut de ablatione scandali, quod secum importat propositio.

170. Nota secundo, ubi aliquis absque periculo errandi tradit, propositionem esse falsam, illa est certo falsa. Patet. Nam immunitas à periculo errandi involvit certitudinem: ubi enim est certitudo, non est contingentia errandi, & ubi est contingentia errandi, non est certitudo. Item ubi excluditur contingentia errandi, adest certitudo; & ubi excluditur certitudo, adstruitur contingentia errandi.

171. Nota tertio, dupliciter considerari posse propositionem scandalosam, vel qua scandalosam à parte rei, & ante quamlibet existimationem hominum; vel qua scandalosam præsupposita existimatione hominum. Contingit aliquando, opinionem à parte rei esse veram; sed quia homines ignorant fundamentum veritatis, fit, quod ea propositio non sit probabilis, cum absque fundamento gravi nequeat esse probabilis. In quo casu à parte rei non est scandalosa, cum contineat doctrinam à parte rei veram, & licitam, & innocuam: tamen supposita hominum existimatione, quæ ad fundamentum veritatis non pertingit, est

scandalosa, cum suadeat dirigere conscientiam absque fundamento gravi.

172. Hinc aperte probatur secunda conclusio duplici ex capite. Primo. Cum Romanus Pontifex loquens ex Cathedra damnat in materia morum expresso iudicio propositionem aliquam ut scandalosam, damnat illam ut falsam; sed id iudicium Romani Pontificis in materia morum est certum: ergo talis propositio evadit certo falsa. Consequentia est evidens, quia quoties iudicium de falsitate propositionis est certum, propositio evadit certo falsa. Quod amplius constat ex dictis. Minor patet.

173. Maior autem clare ostenditur. Nam propositio, quam Romana Cathedra in materia morum damnat, ut scandalosam à parte rei, non potest esse vera. Quia si à parte rei esset vera, à parte rei esset licitum eius obiectum, & solum ob ignorantiam esset illicitum: ergo Romana Cathedra erraret in materia morum, si obiectum à parte rei licitum damnaret ut illicitum. Sed Romana Cathedra errare non potest in materia morum: ergo obiectum à parte rei licitum non potest damnare ut illicitum. Ergo Romana Cathedra eo ipso, quod damnat propositionem in materia morum ut scandalosam, illa non potest esse vera à parte rei: ergo eo ipso quod damnat illam ut scandalosam, damnat ut falsam.

174. Aliud est, quando privatus doctor censet propositionem esse scandalosam: nam ad hoc privatum iudicium sufficit, quod pro illa propositione sic notata non appareat ullum grave fundamentum: nam privatus doctor capax est ignorantia (vsurpate nomen ignorantia pro quolibet defectu scientia) de eo, quod est à parte rei; cum autem Romana Cathedra non sit capax ignorantia in iudicio expresso, quod format in materia morum, ob

infall-

infallibilem assistentiam Diuini Spiritus in re tam graui; inde est, quod dum propositionem in materia morum affirmat scandalosam, illa à parte rei non possit esse vera.

175. Confirmatur. Cum Romana Cathedra damnat propositionem vt scandalosam in materia morum, non damnat illam tamquam scandalosam ex præsupposita ignorantia hominum, sed tamquam vere & à parte rei scandalosam; alias erraret in materia morum, si obiectum à parte rei licitum, & honestum reprobaret vt scandalosum: sed doctrina, quæ à parte rei est scandalosa, non potest à parte rei esse vera: ergo à parte rei ea doctrina damnata non potest esse vera. Et cum id iudicium Romanæ Cathedræ sit certum, ea propositio manet certo falsa.

176. Secundo. Dum Romanus Pontifex docens Ecclesiam in materia morum, definit, propositionem esse scandalosam, vi eius oraculi manet certo & in perpetuum non probabilis, manet certo & in perpetuum destituta fundamento graui, & cum certa, & omnimoda desperatione de probabilitate eius: sed propositio, quæ manet certo, & in perpetuum non probabilis, & cum certa, & omnimoda desperatione de probabilitate eius, manet certo falsa, atque adeo improbabilis positive: ergo propositio, quam Romanus Pontifex docens Ecclesiam in materia morum, definit esse scandalosam, manet certo falsa, & improbabilis positive. Consequentia patet. Maior constat.

177. Minor probatur. Nam quando propositio à parte rei est vera, nullum principium certum obstat, quominus aliquando aliquod fundamentum graue appareat ad prædictam veritatem promovendam: nam contra veritatem, aut contra fundamentum eius nullum principium certum existe-

re potest, quod vera certum sit: ergo quando est principium certum contra fundamentum alicuius propositionis, talis propositio non potest esse vera: ergo est certo falsa. Sed cum Romanus Pontifex in materia morum iudicio expresso affirmat in perpetuum, propositionem non esse probabilem, id principium certum excludit in perpetuum quodlibet fundamentum graue eius propositionis: ergo in eo casu propositio sic damnata non potest esse vera: ergo necessario & certissime est falsa.

178. Vbi etiam notandum est, cum Author privatus dicit, propositionem esse positive improbabilem, si verum dicit, omnino tollit spem, aut formidinem futuræ probabilitatis, atque de improbabili non posse propositionem transire in probabilem. Et enim id asserere non potest nisi ex principio certo, cum improbabile positive idem sit, quod certo falsum: principium autem certum, quod cogit ad asserendam falsitatem propositionis, nullam relinquit formidinem de opposito.

179. Rationi autem dubitandi, ante secundam conclusionem propositæ, respondeo ex dictis, quod propositio in materia morum sit scandalosa, saluari in hoc præscisse, quod non sit probabilis, siue in eo, quod careat fundamento graui in existimatione hominum, cum dirigat conscientiam ad operandum in materia morum absque fundamento graui, idque licet ea sit vera à parte rei. Sed cum id proveniat ex ignorantia, vel potius ex defectu scientiæ in materia morum, & ea ignorantia non possit cadere in Romanam Cathedram in tali materia, inde est, quod non possit Romana Cathedra docere, eam opinionem esse scandalosam, quæ à parte rei est vera. Et præterea, quoties Romana Cathedra in materia morum affirmat,

firmat, propositionem non esse probabilem, virtualiter, sive æquivalenter affirmat, esse positive improbabilem, ut constat ex dictis. Et ita quamvis dicens scandalosam, simul dicat, eam non esse probabilem, eo ipso affirmat, esse positive improbabilem.

180. Ad confirmationem distinguo antecedens: propositio non probabilis, [quæ talis est iudicio Romanæ Cathedræ in materia morum,] potest esse vera, nego; [quæ talis est iudicio privato,] concedo. Quod patet ex dictis supra. Distinguo etiam consequens: ergo propositio vera, dum latet nos fundamentum eius probabile, potest esse scandalosa [à parte rei,] nego; potest esse scandalosa, [præsupposita existimatione falsa hominum,] concedo. Quando autem Romana Cathedra propositionem de doctrina morum damnat ut scandalosam, non nititur in falsa hominum existimatione, sed in ipsa veritate rei, ex securitate assistentiæ Spiritus Sancti.]

ARTICVLVS I.

*Obiectio cuiusdam Recentioris
contra doctrinam articuli
præcedentis dissol-
vitur.*

SYMMARIVM.

Proponitur argumentum Lumbierij. n.

181.

An imponat mihi aliquid falsum? n.

182.

Mea conclusio agit expresse de doctrina practicabili. n. 183.

Speculatio, quæ attingit obiectum practicabile, considerando omnes circumstantias, quæ sunt in praxi, eandem veritatem, aut falsitatem habet, atque cognitio practica. n. 184.

Omnes propositiones damnatae docent,

sum obiectum esse licitum. n. 185.

In propositione modali dictum non habet veritatem, aut falsitatem. n. 186.

An qui assentitur propositioni damnatae, dicat propositionem erroneam? n. 187.

Solutio obiectionis. n. 188.

Proponitur instantia. n. 189.

An doctrina morum vera docens, quid licitum sit, aut quid illicitum, possit esse scandalosa? n. 190.

Et an id possit fieri per ignorantiam?

Et an hæc cadat in Romanam Cathedram circa mores? n. 191.

Solvitur instantia. n. 192.

181. **R**aymundus Lumbier in expositione harum propositionum num. 1671. & seqq. impugnat doctrinam art. præced. traditam; in hæc verba, quæ ex Hispano idiomate sic fideliter in latinum Sermonem transfero. [Hinc deciditur quæstio, an omnes propositiones sic damnatae, eo ipso falsæ esse videantur. P. Cardenas in sua Crisi f. 110. (corrigere 113.) affirmat; asseritque, eo ipso quod Papa eas condemnat tamquam perniciosas, & scandalosas, compertum esse, damnare eas tamquam falsas. Unde si aliquis interiorem præberet assensum propositionis damnatae, iudicans, hanc esse veram, *admitteret errorem in Fidem*; quando quidem censeret verum, assensum damnatum à Papa ut falsum, quod idem erat ac dicere, Papam perperam definitivisse, & errasse in ea condemnatione. Sed contra hoc arguitur. Nos enim varijs in locis eas appellavimus *practice falsas*, insinuantes, fortasse non omnes esse speculatiue falsas. Respondeo ergo, in his propositionibus excerptis ex libris Authorum esse duo. Alterum materiale propositionum; alterum, quod talis propositio sit probabilis, & licita; & in aliquibus expresse dicitur, quod sit licita, ut cernitur in ipsis; & in alijs quam

quamvis non exprimitur, supponitur ex suo Authore. Sic in propositione modali, dicunt dialectici, dari dictum & dari modum, v.g. *Hunc parietem esse album, est necesse*. Et potest dictum esse verum, & modus falsus, & ex modo tota propositio evadit falsa. Parietem esse album, erit verum, sed id esse necesse, est falsum. Cum ergo istæ opiniones, non aliter sint opiniones, nisi quatenus affirmant id esse licitum; & Papa definiat, eas non esse licitas, nec practicabiles, eo ipso definit falsum esse, quod illæ sint licitæ.] Hoc est argumentum, quo existimat Lumbier, se adversari meæ doctrinæ.

182. Et primo quidem ego non invenio locum, ubi dixerim, eas propositiones esse falsas secundum illud materiale speculative sumptum, quod considerat Lumbierius. Quin potius in prima & secunda parte eius Crisis sæpius repeto, me dumtaxat agere de practica probabilitate, aut improbabilitate propositionum, in ordine ad cognoscendum, quid possumus licite operari.

183. Secundo. Quia quando dicitur propositio in materia morum esse scandalosa, expresse significatur, quod ea propositio tradit doctrinam perniciosam ad praxim: sed mea conclusio, quam citat Lumbier, agit de propositione scandalosa in materia morum, illis verbis: *Cum Romanus Pontifex docens Ecclesiam in materia morum, affirmat, doctrinam esse scandalosam, &c.* Ergo mea conclusio loquitur de Doctrina perniciosa ad praxim, & nullo modo, de materiali aliquo speculative sumpto.

184. Tertio. Nam cognitio, quæ speculative attingit obiectum practicabile, considerando omnes circumstantias, quæ sunt in praxi peccaminosa, tam prava est, & tam falsa, ac ipsa cognitio practica de eodem obiecto, & ambæ cognitiones sunt convertibi-

les, ita vt valeat consequentia ab una ad alteram, & è converso; vt ostendi in 1. part. Crif. Theolog. disp. 14. cap.

4. Ergo damnata propositione practica, damnatur etiam propositio speculative, quæ considerat omnes circumstantias, quæ sunt in praxi; ergo si ex damnatione ista, propositio practica vt talis condemnatur vt falsa, vt concedit Lumbier; quia falsum est, quod liceat illam ad praxim deducere; similiter propositio speculative de eodem obiecto sub eisdem circumstantiis considerato damnatur vt falsa. Vnde fit, quod si propositio practica est falsa, quia docet esse licitum, quod est illicitum; similiter speculative, quæ affirmat esse licitum, eodem modo erit falsa. Et hoc modo asserui, propositiones damnatas à Romano Pontifice tamquam scandalosas esse falsas.

185. Quarto. Nam omnes propositiones damnatæ ab Alexandro VII. sicut etiam damnatæ ab Innocentio XI. docent, suum obiectum esse licitum; aliæ enim id explicant per verbum *potest*, quod intelligitur *moraliter*; & *Potest moraliter*, idem est, ac *Licet*, aut per verbum *non tenetur*, quod significat, nullam dari obligationem, atque adeo non esse peccatum in praxi eius obiecti; aut per aliud verbum similis significationis. Et quidem ego desideraveram, quod quando Lumbierius dicit, *fortasse non omnes damnatas esse speculative falsas*, designaret vnam, vel alteram ex damnatis, quæ speculative non esset falsa. Quam quidem non inveniet, omnes enim damnatæ ab Alexandro dicunt, esse licitum id obiectum, quod Pontifex censet damnabile. Imo & aliquæ propositiones damnatæ ab Innocentio, quæ non respiciunt praxim, quales sunt 19. 20. 48. 49. & 56. damnantur etiam vt speculative sunt.

186. Quod autem dicit Lumbier, in propositione modali posse dictum esse

esse verum, & modum falsum, minus formaliter loquitur. Quia non dicitur esse verum, nisi quod affirmatur, vel negatur; in propositione autem modali dictum neque affirmatur, neque negatur: cum enim dico, *Petrum currere, est possibile*, neque affirmo, neque nego Petrum currere. Omnes autem propositiones damnatae sunt æquivalenter modales de modo *licitum*. Sic enim hæc propositio, *Populus non peccat, etiam si absque vlla causa non recipiat legem à Principe promulgatam*; æquivaleret huic modali, *Populum absque causa non recipere legem à Principe promulgatam, licitum est*: Neque inveniet vllam propositionem practicam ex damnatis, quæ non sit ita æquivalenter modalis, de modo *licitum*. Cum ergo in modali non affirmetur per se dictum, sed modus, sola affirmatio modi est, in quam cadit veritas, vel falsitas. Cum ergo dixi, propositionem damnatam à Pontifice vt scandalosam eo ipso damnari vt falsam; id necessario debet intelligi de modo *licitum*; cum nihil aliud scorsim à modo *licitum*, affirmetur, aut negetur in dictis propositionibus.

187. Id autem, quod superaddit Lumbier, cum, qui assentitur propositioni damnatae, censens eius obiectum esse licitum, accusari debere de errore in Fide, non admitto. Nam vt ostendi cap. 8. art. 3. solum accusandus esset de propositione scandalosa, non autem de erronea: quia per id non cogitur asserere, errare Pontificem. Quod si simul diceret, errare Pontificem, de propositione erronea convincendus esset.

188. Hinc constat, parum vrgere argumentum Lumbierij initio huius articuli propositum. Etenim cum dixi, propositiones damnatas vt scandalosas eo ipso esse falsas, semper locutus sum de illis in ordine ad praxim, & in ordine ad licite operandum, quo

pacto ipse Lumbier factus esse falsas. Ad reliqua quæ subiungit de propositione modali constat ex dictis.

189. Sed instabis illis verbis, quæ initio proemij ad explicationem harum propositionum scribit Lumbier, quæ in latinum sermonem fideliter transfero. [Notandum est, sicut dantur actiones scandalosæ, quæ quamvis per se sumptæ non sunt peccata, ex pravo tamen exemplo afferunt scandalum & culpam mortalem, propter speciem mali, quam præferunt; ita esse doctrinas, quæ & si non sint falsæ, sunt tamen scandalosæ; & ideo prohibita. In primis id ostenditur, ex eo quod peccatum scandalum sic definitur S. Thomas: *Dictum, vel factum minus rectum præbens alteri occasionem ruinae*. Vbi notandum, non dixisse *factum pravum*, sed *minus rectum*, quod affert scandalum. Tale est, quod homo non coniugatus, aut Ecclesiasticus retineat domi sæminam speciosam, quæ eius vicinæ incolæ suspicantur esse eius pellicem; & quamvis inter eos duos nullum sit peccatum, ille homo est in statu peccati lethalis, si non expellit illam; nam iudicium vicinorum ex eo scandalizatur. Idem accidit in duobus canonicis, qui ob iurgium commissum, quamvis sibi obviam fiant in Ecclesia, sibi invicem negant loquelam, & debitæ urbanitatis signa. Idem in sæmina, quæ obmurmurante vicinia, frequenter admittit in domum suam, virum aliquem, cum illū possit vitare. Ex his probatur, quod quamvis aliqua ex his propositio in se non sit falsa, cum sit scandalosa, prohiberi debet tam quod ad doctrinam, quam quod ad praxim.] Huc vsque Lumbier. Ita que ex eo quod dictum, vel factum ex se indifferens, possit fieri malum, & prohibitum ratione scandalum, vult à paritate rationis idem contingere in doctrina morum, ita vt doctrina possit esse vera, & adhuc

huc scandalosa, & ob hanc rationem prohibita in hoc decreto.

190. Id tamen esse plane falsum, sic ostendo. Repugnat quod doctrina morum vera, quæ docet, quid licitum sit, quid illicitum (seclusa ignorantia) sit scandalosa: ergo si scandalosa est, non potest esse vera nisi per ignorantiam. Antecedens patet. Nam, ut constat ex cap. I. ad Sanctitatem Ecclesiæ spectat, quod profiteatur doctrinam morum veram, & quæ cum veritate doceat, quid licitum sit, & quid illicitum: numquid ergo poterit esse scandalosa ea doctrina, quæ ducit homines ad vitam; docens quid fugiendum, quid amplectendum sit? Absit. Ergo si doctrina morum scandalosa est, illa quidem est falsa. Sed doctrinam morum, quam condemnat Innocentius, condemnat eam, docens, quid illicitum sit, & quid fugiendum: ergo doctrina quam condemnat, est falsa: ergo ex eo quod condemnatur ut scandalosa, infertur esse falsam.

191. Dixi, *Nisi per ignorantiam*. Poterit enim fieri, quod propositio vera in materia morum sit scandalosa, quia homines ignorant fundamentum veritatis eius. Et ita poterit contingere in aliquibus opinionibus probabilibus, in quibus intervenit ignorantia, sive incertitudo invincibilis, ita ut opposita opinio inter peritos doctores reputetur probabilior, aut certa, quia ignorant fundamentum veritatis prioris opinionis. Sed hæc ignorantia, aut periculum erroris non cadit in Romanam Cathedram in ijs, quæ tradit in materia morum; in hac enim materia errare non potest, ut supra dictum est, propter specialem assistentiam Spiritus Sancti, ut dicitur Ioan. 16. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

192. Et hinc patet, qualiter non sint ad rem exempla proposita in instantia. Nam scandalum in illis con-

tentum partim provenit ex fundamentum suspicionis, quod in illis præbetur: at in doctrina morum vera, quæ docet, quid licitum, quid illicitum sit, nullum est fundamentum suspicionis; & tam longe abest, quod afferat occasionem peccati, ut potius ea doctrina sit, quæ ducit ad vitam.

CAPVT XI.

An hoc decretum obliget in provincijs, in quibus non est promulgatum?

SUMMARIVM.

Proponitur ratio dubitandi. n. 193.

Hoc decretum partim est declaratorium, partim præceptivum. n. 194.

Quatenus damnat eas propositiones, non indiget promulgatione in singulis provincijs. n. 195.

Vbi habemus certitudinem de doctrina morum, tenemur sequi eam in praxi. n. 196.

Ex declaratione Romani Pontificis doctrina morum est omnino certa. n. 197.

Etiã qua præceptivum est, non indiget promulgatione in provincijs. n. 198.

Antiquata manet opinio, quod requiratur promulgatio in singulis provincijs, quia impossibilis cum decreto Alexandri VII. n. 199.

Opinio, qua repugnat principio certo, est certo falsa. n. 200.

Decretum Alexandri VII. est principium certum, cui repugnat illa opinio. n. 201.

Qui requirunt promulgationem legis in Provincijs, videntur solum requirere notitiam moraliter certam. n. 203.

Responsio cuiusdam Theologi impugnatur. n. 204. & seqq.

G

Cum